

№ 226 – ноември 2012

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ХАСКОВО – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Хасково е разположена в източната част на Южния централен район и е една от 28^{те} области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 5 543 кв. км. или 5 % от територията на страната. Населените места са 261, администирани в 11 общини, като градовете са 10, а селата – 251. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 246 238 жители или 3.3% от населението на страната. Средната гъстота е 44 души на кв. км. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 1 397 134 дка и заема ¼ от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

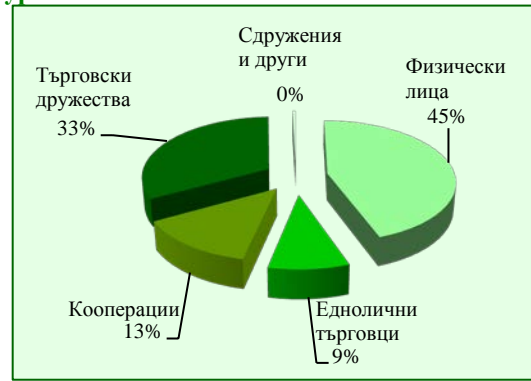
Броят на земеделските стопанства в Област Хасково е 18 420, което представлява 4% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 1 397 133.7 дка и е разпределена в 17 431 стопанства. Средната ИЗП на стопанствата в областта е 80.2 дка или 79% от средния размер за страната – 101.3 дка. Броят на стопанствата, които не разполагат с ИЗП, е 989. С най-голям дял от ИЗП е община Димитровград – около 22 % от общата ИЗП, следва община Хасково с 20%, Свиленград съответно с 15% и Харманли с 13%. С най-малка ИЗП са общините Маджарово и Минерални бани, съответно с 1% и 2% от общата ИЗП. С най-голям брой земеделски стопанства е община Хасково – 3 633, което представлява 20% от всички стопанства в областта. Следва община Свиленград – 2 434 стопанства или 13% от общия брой стопанства. Най-малко са стопанствата в общините Симеоновград – 326 и Маджарово – 396 броя стопанства. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП, са 411 бр. (2%) и обхващат 78% (1 095 565 дка) от общата ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 11 772 бр. или 68% от стопанствата с ИЗП на областта, но обработват само 3% (39 342 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Хасково според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)										
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	= 0.0	> 0.0 и < 10.0	≥ 10.0 и < 20.0	≥ 20.0 и < 100.0	≥ 100.0 и < 500.0	≥ 500.0	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2
Област Хасково	18 420	1 397 133.7	80.2	989	11 772	39 341.7	2 314	30 145.3	2 228	88 508.3	706	143 573.9	411	1 095 564.5
Димитровград	1 622	308 498.9	201.9	94	904	1 976.9	175	2 370.2	271	11 386.5	111	22 361.5	67	270 403.8
Ивайловград	1 589	48 830.3	31.4	36	1 044	4 123.8	256	3 348.5	195	7 745.1	40	8 214.2	18	25 398.7
Любимец	1 512	73 933.8	50.1	36	977	2 832.9	208	2 660.2	183	6 807.5	71	15 228.7	37	46 404.5
Маджарово	396	19 951.3	53.2	21	215	861.9	59	727.7	77	3 075.8	19	3 880.9	5	11 405.0
Минерални бани	1 241	30 819.9	28.2	149	824	3 214.8	122	1 560.9	109	4 096.5	27	5 711.3	10	16 236.4
Свиленград	2 434	207 368.0	87.6	66	1 440	4 390.9	298	4 053.8	439	18 298.5	127	25 049.3	64	155 575.5
Симеоновград	326	70 488.3	243.1	36	183	307.5	23	287.8	31	1 370.7	28	6 280.6	25	62 241.7
Стамболово	1 466	57 582.7	41.7	85	994	4 128.5	220	2 829.3	121	4 108.8	23	4 765.2	23	41 750.9
Тополовград	1 843	118 114.0	65.0	27	1 404	4 259.4	164	2 149.1	139	5 686.6	62	12 714.6	47	93 304.3
Харманли	2 358	178 069.0	78.6	93	1 356	5 314.7	381	4 895.1	357	13 993.9	113	22 333.6	58	131 531.7
Хасково	3 633	283 477.5	86.2	346	2 431	7 930.4	408	5 262.7	306	11 938.4	85	17 034.0	57	241 312.0

Резултати и анализи

Фигура 1

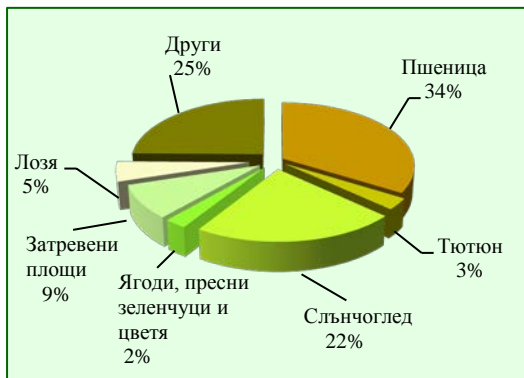
Разпределение на ИЗП в Област Хасково

Използваната земеделска площ в размер 1 397 134 дка е разпределена на 17 431 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Хасково. Броят на стопаните, които са физически лица, е 17 104 и обработват 45% от общата ИЗП при средна площ в размер на 36.4 дка. Търговските дружества са 202 и ползват 33% от общата ИЗП. При тях средната площ на стопанство е 2 256 дка. Земеделските кооперации в областта са 41 броя с 13% от ИЗП. Средната ИЗП в тези структури е 4 617 дка. 9% от ИЗП се стопанисва от 77 еднолични търговци. Средният размер на земята при тях е 1 598 дка. Малка част от ИЗП се обработват от граждански сдружения и други структури (монастири, училища, институти и др.), като средният размер на земята при тях е 961 дка. Собствена на стопанствата е 16% от използваната земя, а 84% е наета.

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

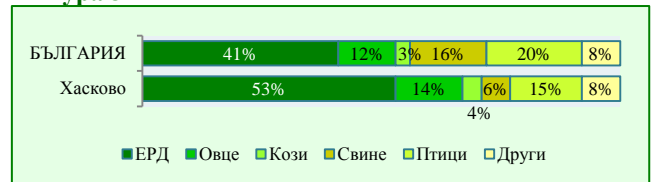
Обработваемата земя е в размер на 1 182 764 дка или 85% от ИЗП и е разпределена между 10 450 стопанства. Най-голям дял от обработваемата земя заемат зърнено-житните култури – 49% (42% от ИЗП), а техническите култури са 38% (32% от ИЗП). С най-голям относителен дял от зърнено-житните култури е пшеницата, която заема 81% от тях, следват ечемика с 11% и царевичата за зърно – 3%. Най-много площи със зърнени култури са засети в общините Димитровград и Хасково. От техническите култури (443 672 дка) с най-голям относителен дял е слънчогледа – 70%, следват рапицата с 14% и тютюна с 9%, което е 17% от площите с тютюн на страната. Относително малък дял заемат ягодите, пресните зеленчуци и цветята, около 2% от ИЗП. Овощните насаждения представляват 18% от общата площ на трайните насаждения (86 912 дка), преобладават - череши (2 487 дка), бадеми (3 672 дка) и орехи (2 301 дка). Лозя се отглеждат на 71 006 дка, като 95% от тях са винени сортове. В областта се намират 12% от площите на страната с десертни сортове.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 13 201 стопанства в областта. От тях 42% отглеждат говеда, 22% - овце, 27% – кози, 33% – свине и 66% – птици. В Област Хасково се отглеждат 38 451 говеда със среден размер на стадата от 7 глави. Млечните крави са 21 754 броя. Животните се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 93% от говедата, 97% от овцете, 99% от козите и 72% от свинете. В стопанства на търговски дружества и ЕТ се отглеждат 69.3% от птиците. В 1 158 стопанства се отглеждат 25 169 пчелни семейства, като 99% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

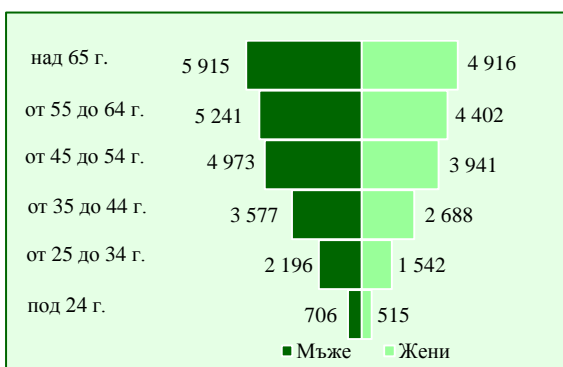

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 40 612 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 22 181 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 37 380 лица или 92% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 3 232, които формират 8% от заетите и са отработили общо 2 879 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 538.6 хил. човекодни, което представлява 2 321 ГРЕ. Жените са 44% от заетите, а мъжете – 56%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 27% от заетите, а работещите до 34 години са 12%. От 18 420 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 75% са мъже, а 25% са жени. Управителите са отработили общо 10 623 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 9% от тях, а над 64 години са 34%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Хасково преобладават стопанствата, специализирани в отглеждането на тревопасни животни и на полски култури, и стопанствата със смесени култури и животновъдство – съответно 22.4%, 22.0% и 20.1%. Стандартният производствен обем се формира основно от специализираните стопанства в отглеждането на полски култури (42.4%) и на тревопасни животни (20.9%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Хасково

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Хасково	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	17 431	1 397 133.7
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	10 450	1 182 764.3
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	3 055	580 853.8
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	2 386	471 375.1
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	756	65 013.1
- в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	20	1 876.2
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	671	18 782.6
Тютюн	33 457	246 079.9	4 324	41 829.2
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	881	311 518.6
Рапица	1 927	2 231 852.8	81	64 063.7
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	2 279	35 619.6
Ягоди, пресни зеленчуци и цветя	72 103	247 081.3	3 197	34 322.1
Семейни градини	227 930	103 646.5	11 639	6 332.2
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	2 376	121 125.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	7 584	86 911.7
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	7 000	71 005.6
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	940	15 446.8
ябълки	19 138	58 509.8	375	1 986.5
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	238	1 234.7
сливи и джанки	16 273	83 745.8	210	1 619.0
череша и вишни	10 702	106 319.8	213	2 929.7
орехи	2 938	62 212.2	98	2 300.5
бадеми	730	16 165.4	141	3 671.8

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Хасково	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	5 566	38 451
- в т.ч. крави	86 210	347 291	5 170	23 778
Овце	91 793	1 415 181	2 956	86 927
Кози	84 582	388 866	3 512	24 381
Свине	82 265	670 469	4 412	11 576
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	567	1 352
Общо еднокопитни	92 806	112 632	4 929	6 027
Птици	185 455	17 491 187	8 712	695 737
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	8 444	169 479
- в т.ч. патици	7 907	1 543 763	226	111 798
Пчелни семейства	23 982	588 694	1 158	25 169

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Хасково		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	40 612	37 380	3 232
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	22 181	19 302	2 879

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Хасково

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Хасково	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	18 420	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	116 839.6	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	4 051	22.0%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	49 488.6	42.4%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	748	4.1%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	8 292.9	7.1%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	2 261	12.3%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	5 319.3	4.6%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	4 125	22.4%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	24 455.6	20.9%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	937	5.1%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	10 020.7	8.6%
		Брой стопанства	14 607	605	3.3%
Смесени стопанства	смесени култури	СПО (хил. евро)	65 950.0	4 229.5	3.6%
		Брой стопанства	50 186	1 942	10.4%
	смесено животновъдство	СПО (хил. евро)	76 438.5	3 204.9	2.7%
		Брой стопанства	73 788	3 696	20.1%
	смесени култури и животновъдство	СПО (хил. евро)	208 117.7	11 828.1	10.1%
некласифицирани стопанства	Брой стопанства	982	55	0.3%	

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 18 420 земеделски стопанства с местонахождение в Област Хасково, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализиране на резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ва} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществява от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Хасково работиха 131 анкетьори и 13 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО'2007, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005–2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структурите в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел “Агροстатистика”
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Хасково
Адрес: Гр. Хасково, 6300, пл. “Свобода” № 5 ет. 3, ет. 80

За повече информация: МЗХ, отдел “Агροстатистика”
Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
http://www.mzh.government.bg/ODZ-Haskovo/bg/Home.aspx
тел./факс: 038/66 49 16; E-mail 26Agrostatistica@mzh.government.bg